

**Behov for gode kjøreregler for overvannshåndtering:
Ansvar, rammebetingelser, virkemidler.
Veien mot en NOU.**

Pura 15.9.15

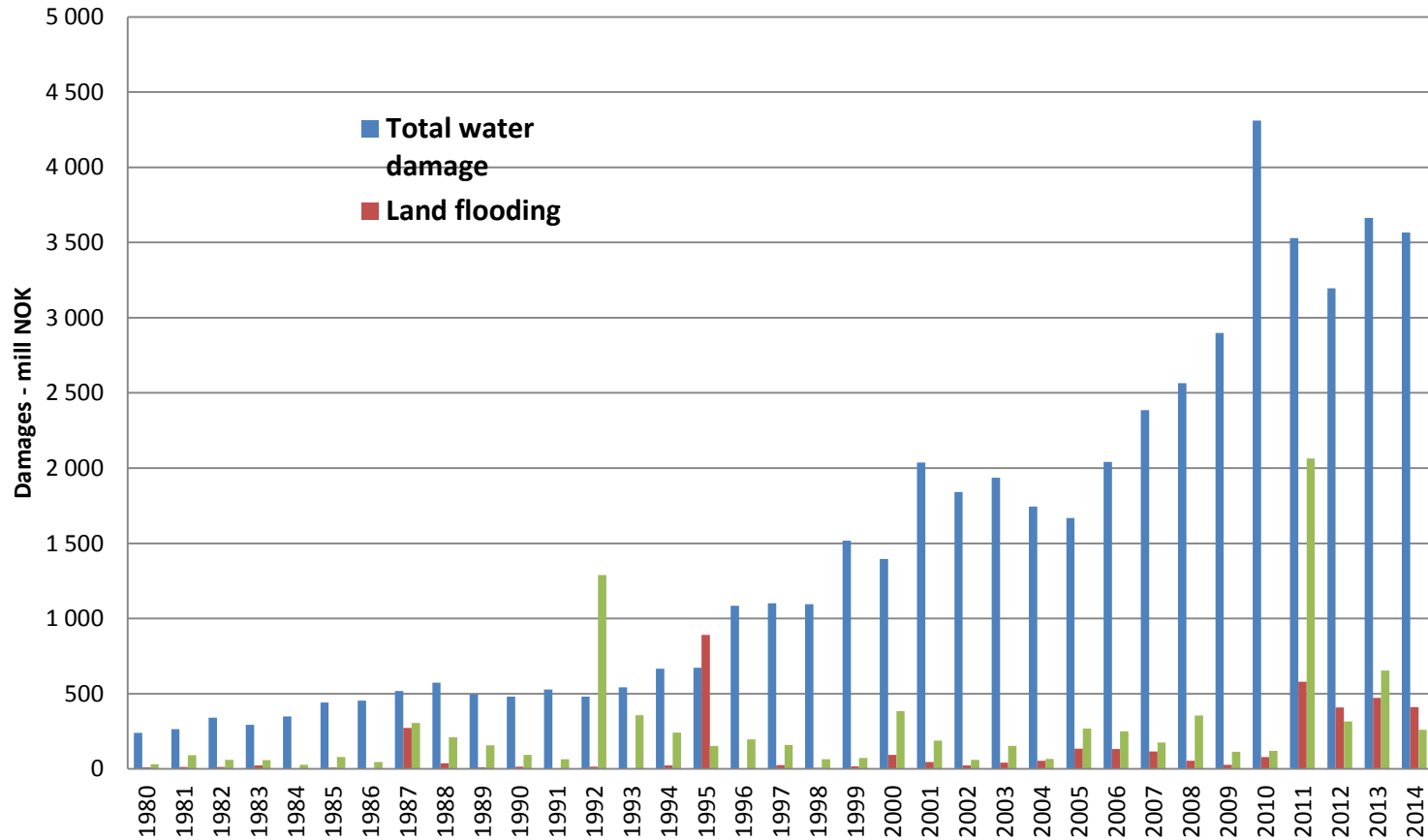
Mia Ebeltoft

 Finans Norge

Hva er dagens situasjon?

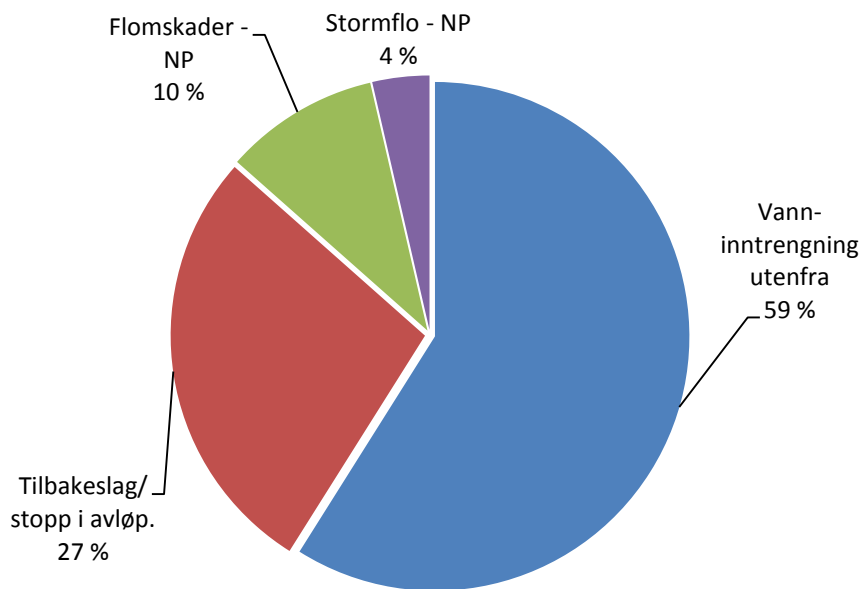
- Klimaendringene – hyppigere og kraftigere nedbør
- Ledningsnettene er ikke tilpasset dagens eller fremtidens vær og klimaendringer
- Konsekvens = skadene på infrastruktur / bygninger øker
- Regelverket er ikke tilpasset situasjonen
  - Uklare ansvarsregler mellom kommune og huseier
  - Oppfølging av regelverket på myndighetssiden blir også uklart
  - Behov for nye tekniske ”bærekraftige” løsninger

Totale vannskader vs (elve-)flom og andre naturskader

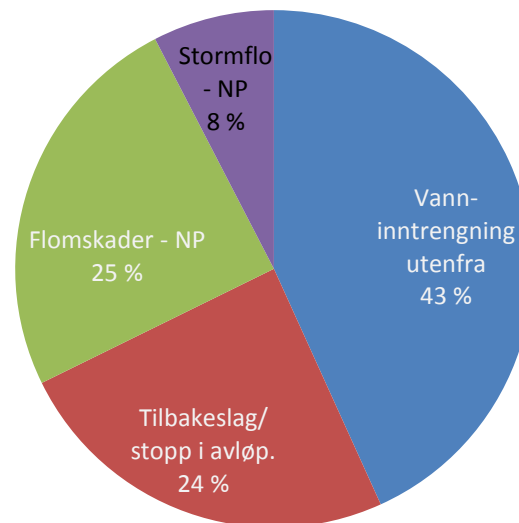

Overvann og tilbakeslag vs naturskader

Snitt årlig antall **meldte** skader 2010-2013

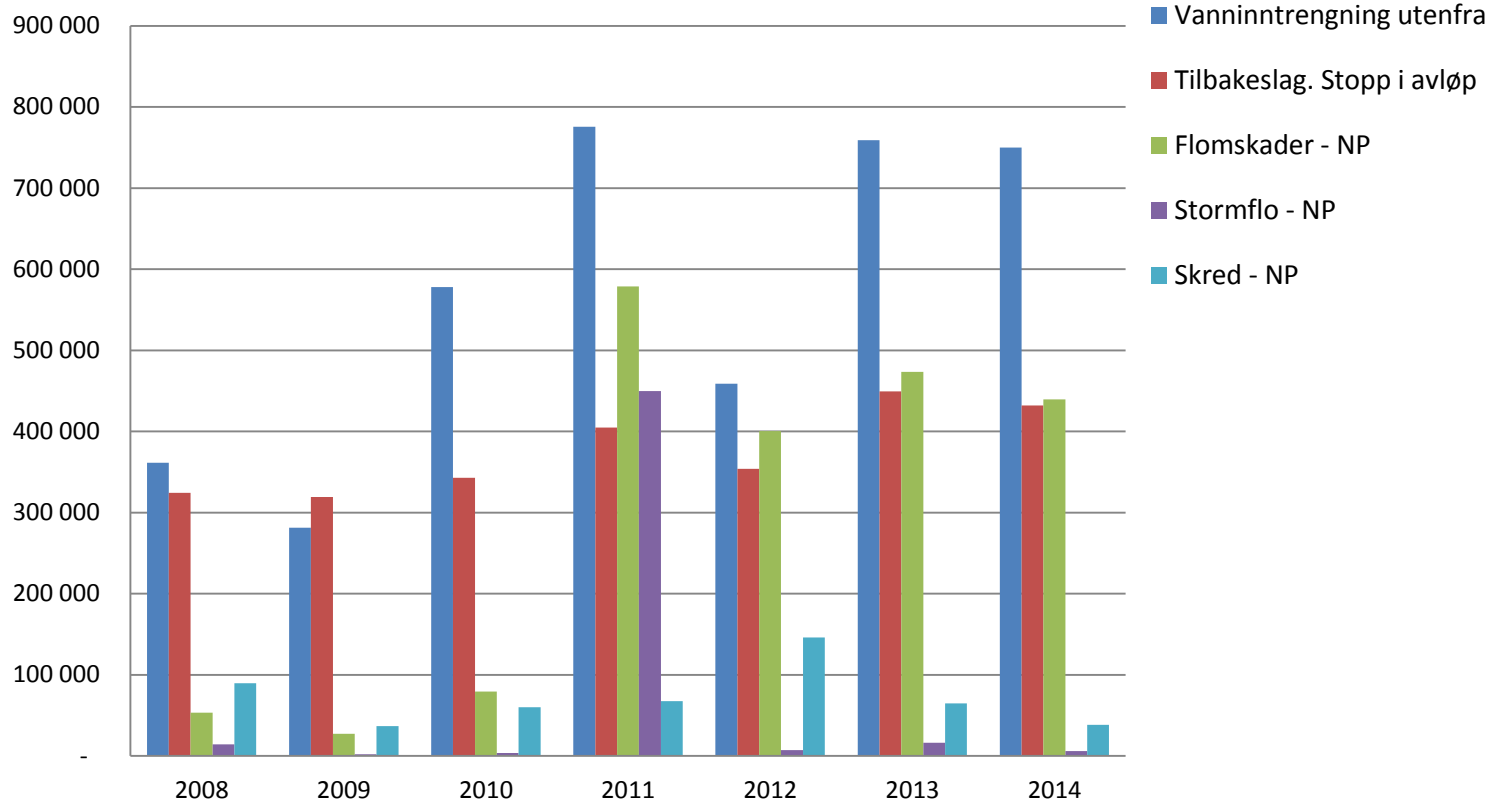

Snitt årlig **erstatning** 2010-2013

Kilde: Finans Norge

Værrelaterte vannskader og naturskader Erstatning i 1000 kr (nominelt)

Meld. St. 33

(2012–2013)

Melding til Stortinget

Klimatilpasning i Norge

- *«Avløpsnett i byer og tettsteder er som regel ikke dimensjonert for tilførsel av store mengder overvann. Det har vært og er en sentral forutsetning at overvann skal håndteres ved å infiltreres i grunnen.» Side 51*

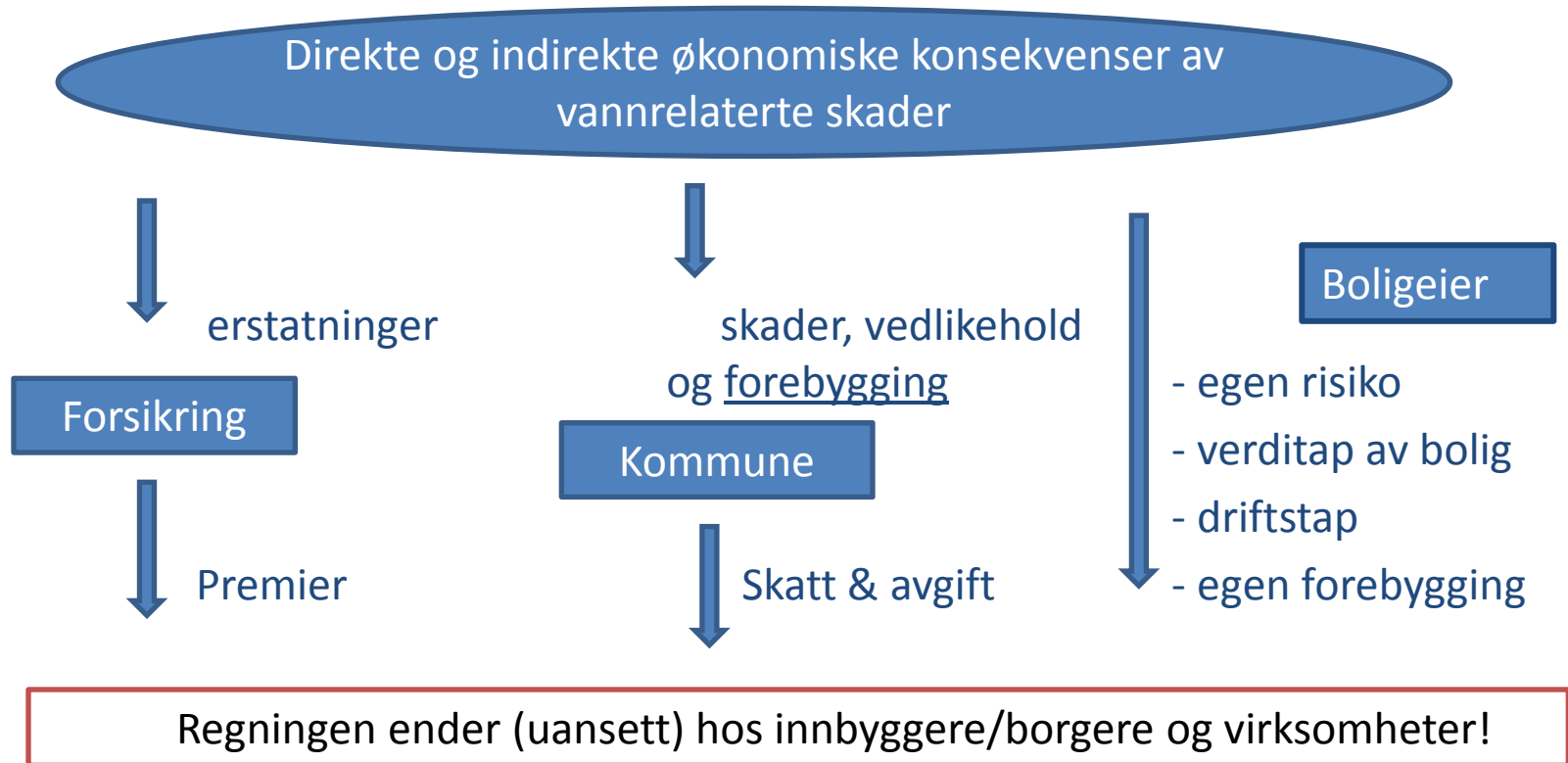
- Viktig for norske kommuner å vite hvor problem med overvann er størst

Hvem kan eller bør forebygge skadene?

- Kommuner/ forsikring (ansvarsforsikring)
- Staten (NVE)
- Huseiere / forsikring (tingskader)
- Næringsliv

Klimatilpasningen: hvilken løsning gir best insentiver for forebygging?

- Hvor bør man investere innbyggernes kroner for å sikre best forebygging?

Lovutvalg klima og overvann

- **Mandat for utvalg som skal vurdere rammer for håndtering av overvann i byer og tettbebyggelser**
- Av Meld. St. 33 (2012-2013) Klimatilpasning i Norge framgår at det må forventes mer totalnedbør og økt hyppighet av store nedbørsmengder som følge av klimaendringer.
- Dette vil føre til **økte** mengder overvann i byer og tettbebyggelser med skader på bygninger og infrastruktur og utgjøre fare for liv og helse. Klimaendringene, kombinert med økt fortetting, **vil forsterke behovet for god overvannshåndtering.**
- Det er kommunene som har et hovedansvar for overvannshåndtering
- Flere myndigheter forvalter imidlertid regelverk og er ansvarlig for rammebetingelsene som gjelder for kommunenes håndtering av overvann i tettbebyggelser

Lovutvalg klima og overvann

- Formålet med utvalgets utredning og forslag skal være at kommunene og andre aktører skal ha **tilfredsstillende og tydelige rammebetingelser for å kunne håndtere overvann** i tettbebyggelser, både i **dagens klima og etter forventede klimaendringer**. Utvalgets utredning og forslag skal tydeliggjøre ansvarsforhold. Utvalget bør også se hen til eksempler fra andre relevante lands lovgivning om håndtering av overvann.
- Utredningen skal ta utgangspunkt i stortingsmeldingen om Klimatilpasning i Norge og i NOU 2010:10 Tilpassing til eit klima i endring. Med utgangspunkt i kommunenes oppfølging av ansvar med håndtering av overvann i dag, **skal utvalget vurdere gjeldende lovgivning og rammebetingelser for overvannshåndtering**. Utvalget skal komme med **konkrete forslag til endringer i regelverk** dersom det anses nødvendig med endringer for å ivareta behovene som er identifisert.

Klimaendring – endret risikobilde:

Hvordan skal kommunene forholde seg til et nytt klima fremover?

Anvendt på overvann: Hvilke klimadata trengs?

Hvordan skal kommunene forholde seg til usikkerhet?,

- bruk av forskjellige klimascenarier,
- valg av tidsperspektiv for klimafremskrivninger,
- bruk av klimafaktor justert for klimasoner i Norge,
- bruk av klimatjenester/klimaservicesenter,
- føre var prinsippet.

Klimarobuste overvannstiltak

Hvordan bli robust mot plutselige nedbørhendelser:

- Nedbørfelt, tiltak som virker sammen, infiltrasjon, fordøyning, trygg flomvei, (treleddstrategi)
- Kost-Nytte vurderinger av alternative forebyggende tiltak/skade.

Hvordan separere overvann og spillvann?

- Naturbaserte tiltak vs tekniske tiltak, investerings- og driftskostnader.
- Umiddelbare positive ringvirkninger – for eksempel bymiljø, rekreasjon, lekeplass
- Problem med forsøpling/søppel som tetter igjen drenering, vedlikehold,
- fortetting rundt offentlig transport

Overvann treffer mange typer av regelverk

Hvordan håndtere et fragmentert regelverk - krever:

- "Opprydding i regelverket"
  - hvilke regelverk skal benyttes for å håndtere ulike problemstillinger knyttet til overvann, og
- Tettere samarbeid mellom aktørene
  - både mellom offentlige sektorer/instanser og mellom private og offentlige aktører
  - behov for endringer plan- og bygningsloven, lov om vass- og avløpsanlegg

Krav til helhetlig ROS

Vurdering av samlet belastning:

- Hvor langt går kommunenes ansvar ihht sivilbeskyttelsesloven for ny og eksisterende bebyggelse, og endret arealbruk?
- Er kommunenes beredskapsplikt under sivilbeskyttelsesloven tilstrekkelig for å ivareta sikkerhet for eksisterende bebyggelse og infrastruktur?

Vurdering av behovet for å regulere finansieringsordninger for overvann

- Hva er kommunens «nødvendige kostnader» for offentlige overvannsanlegg
- Bør kostnader avgrenses til etablering, drift og vedlikehold av overvannsanlegg (offentlig overvannsledning)

Ansvar ved skade

Hva slags ansvar fungerer best for å sikre forebygging?

- Skyldansvar

Privat ansvar som følge av vilkår ved utbygging, refusjon

- Objektivt ansvar

Objektivt ansvar, grov uaktsomhet, simpel uaktsomhet, adgang til å fraskrive seg ansvar, abonnementsvilkår

- Naboloven

Grunneiers ansvar

Bruk av forsikringsskadedata i forebygging

NOU

Noregs offentlege utgreiingar 2010:10

Tilpassing til eit klima i endring

Samfunnet si sårbarheit og behov for tilpassing til konsekvensar av klimaendringane

- «For å styrkje arbeidet med tilpassinga til klimaendringane i forsikringsnæringa og forsikringsordningane si rolle i klimatilpassingsarbeidet tilrår utvalet:
  - Etablere ein database til **offentleg bruk** og **forsking** med eit samla, anonymisert datagrunnlag over klimarelaterte skadar frå forsikringselskapa og Naturskadepoolen».....

Meld. St. 33

(2012–2013)

Melding til Stortinget

Klimatilpasning i Norge

- *«Avløpsnett i byer og tettsteder er som regel ikke dimensjonert for tilførsel av store mengder overvann. Det har vært og er en sentral forutsetning at overvann skal håndteres ved å infiltreres i grunnen.» Side 51*

Forstå risikobilde; gjøre riktige tiltak og prioritere:

Kommunen må vite hvor problemet er størst (hvor er "hot spots"/sårbare området)!

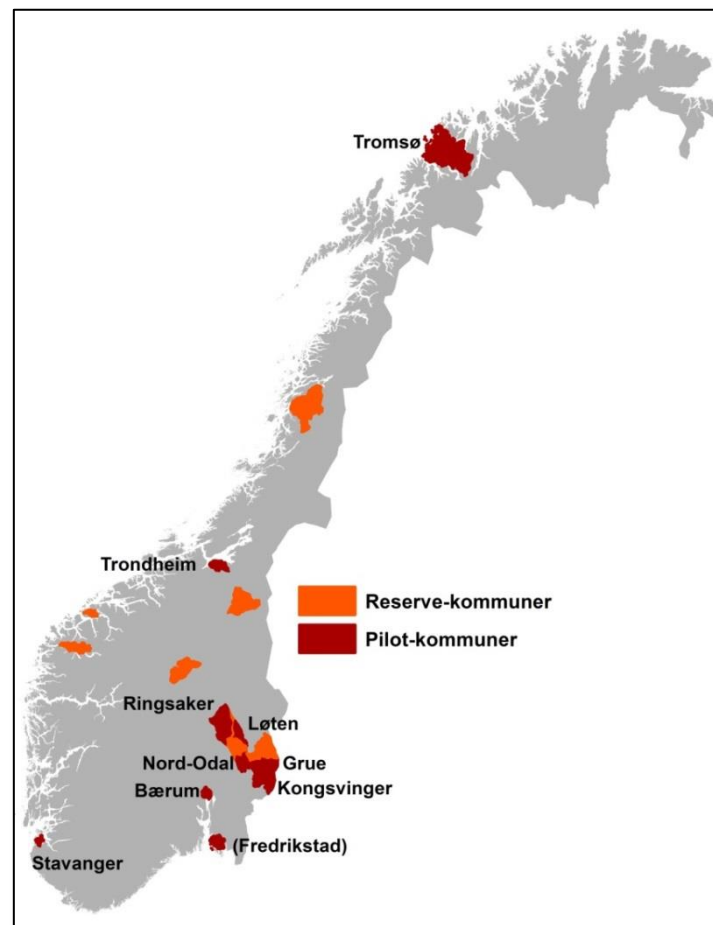
Hvorfor trenger kommunen skadeforsikringsdata?

- **NOU2010:10** eit klima i endring foreslå nasjonal database: en oppfordring til Regjeringen.
- Kommunene **ikke har slik** skadedata, og få kommuner **systematiserer og benytter** egne skadedata i forebygging.
- KOSTRA viser få skader – forsikringselskapene har de aller fleste
- **Kommunen etterlyser selv skadeforsikringsdataene**
  - Men forsikringselskaper har så langt sagt nei pga personvern- og konkurransehensyn

Pilotprosjekt i regi av Finans Norge

Mål:

- ”Teste muligheten for, og avklare nytten av at kommunene får tilgang til skadedata fra forsikringsbransjen
- Finansiert av:
  - Finans Norge og
  - Framtidens Byer (Klima- og miljødepartementet)
- Ni pilotkommuner + Oslo i høst
- Forskere: Vestlandsforskning og NTNU Geo

Oppsummering av nytteverdi for kommunene

Prosjektets *hovedkonklusjon* :

Nyttig for kommunene å få tilgang til forsikringsnæringens skadestatistikk.

- Styrker samarbeidet mellom viktige aktører både innad i kommunene og på nasjonalt nivå
- Styrker samarbeidet mellom forsikring og kommuner
- Øker kompetansedeling og har gitt nye / styrket eksisterende nettverk mellom sentrale aktører
- Styrker kommunenes arbeid i sårbarhets- og risikoforståelse og evnen til å forebygge vannskader og naturskader

Oppsummering av nytteverdi for kommunene

Arealplanlegging (kommuneplan + enkeltvedtak)

Styrker kunnskapsgrunnlaget for lokalisering av ny utbygging til områder med minst mulig risiko for natur- og overvann/tilbakeslagsskader

Styrker kunnskapsgrunnlaget for prioritering av sikringstiltak

Utbygging og drift av vann og avløp

Styrker kunnskapsgrunnlaget for prioritering av drift, vedlikehold, utbedring og nyinvesteringer

Styrker grunnlaget for samarbeid innad i kommunen, særlig mellom vann/avløps- og planavdelinga

Offentlig infrastruktur

Styrker kunnskapsgrunnlaget for prioritering av sikringstiltak

Beredskap

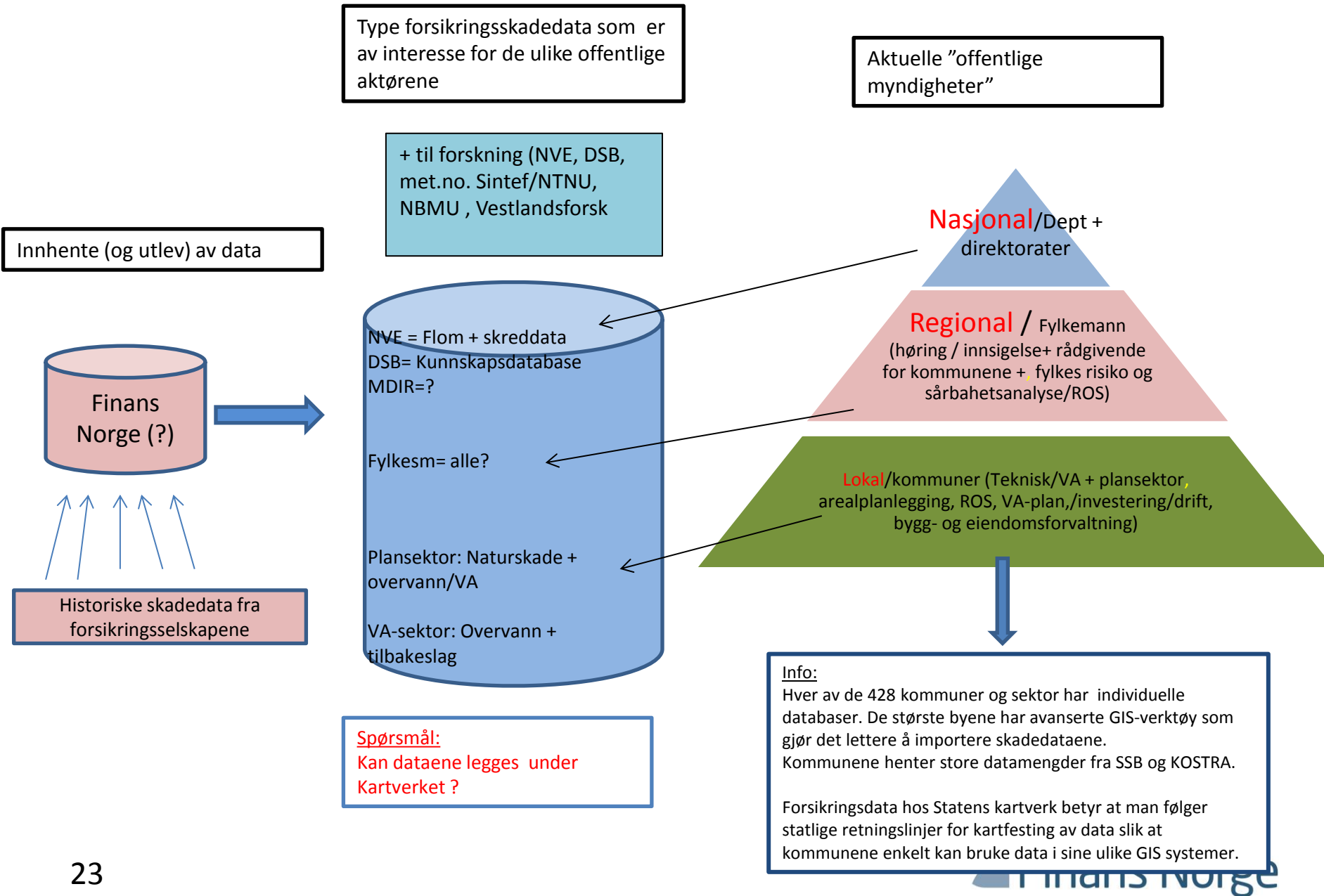
Styrker kunnskapsgrunnlag for Risiko- og sårbarhetsanalyser

Klimatilpasning:

Bedre forståelse om hva klima egentlig betyr i praksis

Grunnlag for samarbeid innad i kommune

Hvordan benytte skadedata i nasjonal / kommunal risikostyring?

“Estimates of future losses are hampered by low quality historical data. We must measure losses better!”

JRC SCIENCE AND POLICY REPORTS

EU expert working group on disaster damage and loss data:
“Guidance for Recording and Sharing Disaster Damage and Loss Data”

Public authorities, universities/research institutions, UN/UNISDR and insurance.

Towards the development of operational indicators to translate the Sendai Framework into action

